

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ”
(для бакалаврів, спеціалістів)**

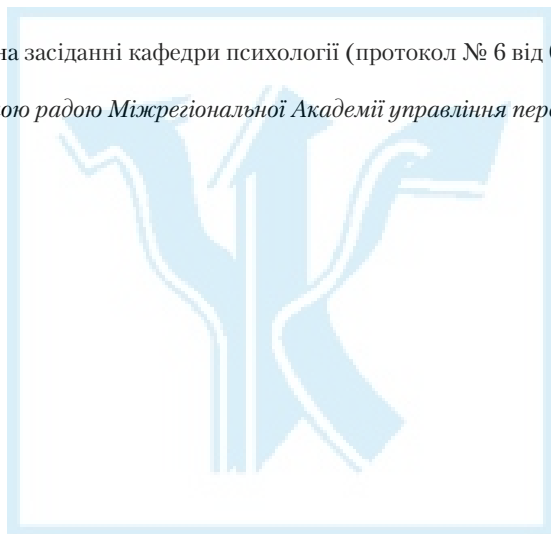
МАУП

Київ 2007

Підготовлено доцентом кафедри загальної та практичної психології
Р. Ф. Пасічняк

Затверджено на засіданні кафедри психології (протокол № 6 від 02.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Пасічняк Р. Ф. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Загальна психологія” (для бакалаврів, спеціалістів). – К.: МАУП, 2007. – 31 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план, завдання для самостійної роботи, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні матеріали містять завдання для самостійної роботи студентів з дисципліни “Загальна психологія”, складені відповідно до програми вивчення дисципліни, вони передбачають ведення студентами словника психологічних термінів з кожної теми, підготовку відповідей на питання для самоконтролю та завдання, а також вирішення проблемних ситуацій та розв’язання творчих завдань.

Мета самостійної роботи — закріпити теоретичні знання, розвинути вміння застосовувати їх в аналізі конкретних психологічних феноменів та ситуацій.

Питання для самоконтролю передбачають активізацію у студентів знань з попередніх тем курсу, вміння відстежити взаємозв’язки компонентів психіки людини, аналізувати та порівнювати суттєві відмінності у психіці людини і тварини. Творчі завдання передбачають розвиток вміння застосовувати здобуті теоретичні знання для аналізу теоретичних і конкретних прикладних проблем психології.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	Змістовий модуль I. Вступ до загальної психології
2	Предмет та завдання загальної психології
3	Основні етапи розвитку психології як науки
4	Методологічні принципи і методи вивчення психіки
4	Розвиток психіки і свідомості
	Змістовий модуль II. Особистість у діяльності та спілкуванні
5	Особистість
6	Діяльність
7	Спілкування
8	Змістовий модуль III. Пізнавальні процеси
	Увага

1	2
9	Відчуття
10	Сприймання
11	Пам'ять
12	Мислення
13	Мова та мовлення
14	Уява
	Змістовий модуль IV. Емоційно-вольова сфера особистості
15	Емоції та почуття
16	Воля
	Змістовий модуль V. Індивідуально-психологічні особливості особистості
17	Темперамент
18	Характер
19	Здібності
Разом годин: 324	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. Вступ до загальної психології

Тема 1. Предмет та завдання загальної психології

Методичні вказівки: при виконанні завдань студентам необхідно звернути увагу на те, що таке психіка як функція мозку, у чому полягає сутність відображальної діяльності та що є основною ознакою її активного характеру. Розкриваючи сутність основних функцій психіки, студенти повинні відстежити її роль у процесі взаємодії людини з навколишнім середовищем. Розгляд рефлекторної природи психіки передбачає розкриття фізіологічних механізмів психічної діяльності.

Важливо звернути увагу на специфіку предмета загальної психології та простежити її зв'язок з іншими галузями психологічної та багатьох інших гуманітарних наук.

Словникова робота: психологія, предмет психології, психіка, відображальна діяльність, активне психічне відображення, функції психіки (сигнальна, регулятивна, адаптаційна, збереження цілісності організму), мозок, рефлекс, безумовний рефлекс, умовний рефлекс,

збудження, гальмування, закон іррадіації та концентрації нервових процесів, закон взаємної індукції нервових процесів, позитивна індукція, негативна індукція, безумовне гальмування нервових процесів, умовне (внутрішнє) гальмування нервових процесів, перша сигнальна система, друга сигнальна система, динамічний стереотип, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що є предметом психології? Які групи психічних явищ вона вивчає?
2. Що таке психічне відображення? У чому полягає його активний характер?
3. Як пояснити твердження, що психічні явища є суб'єктивним образом об'єктивного світу?
4. У чому полягає сутність основних функцій психіки?
5. У чому полягає сутність рефлексорної природи психіки?
6. Зв'язок загальної психології з іншими галузями психологічної науки (соціальна психологія, загальна психологія, вікова психологія, психофізіологія, диференціальна психологія та ін.).

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Складіть схему взаємозв'язку основних форм психіки та наведіть конкретний приклад цього взаємозв'язку.
2. Поясніть описану далі ситуацію з позиції теорії рефлексорної діяльності психіки. Яка закономірність нервових процесів виявляється в цьому випадку?
“Учень молодшого шкільного віку відповідає на уроці історії, розкриваючи основні аспекти поставленого йому питання. Раптом за вікном починає падати перший сніг, і він голосно вигукує: “Подивіться, пішов перший сніг!”

Література:

основна [4–6; 8; 11–15; 18–21];

додаткова [15]

Тема 2. Основні етапи розвитку психології як науки

Методичні вказівки: у процесі самостійного розв'язання завдань з теми студенти повинні відстежити зв'язок наукових поглядів на психіку в різні історичні епохи з особливостями соціального та культурного розвитку в ці періоди. Важливо встановити суттєві особ-

ливості матеріалістичного та ідеалістичного підходів до розуміння природи психічного, трактування предмета психології на різних етапах розвитку психології на основі їх порівняння. Відповіді на питання про основні положення різних наукових напрямів психології передбачають необхідність з'ясування їх базових методологічних принципів, що є визначальними в поглядах на природу психіки людини.

Словникова робота: матеріалістичний підхід до вивчення психіки, ідеалістичний підхід до вивчення психіки, психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, когнітивна психологія, гуманістична психологія, культурно-історична теорія походження вищих психічних функцій.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що було предметом вивчення психології в періоди Античності та Середньовіччя?
2. Назвіть основних представників матеріалістичного та ідеалістичного підходів до розв'язання проблеми душі в античний період.
3. Чим характеризуються періоди Відродження та Нового часу у підході до розгляду психічних явищ?
4. Хто з вчених періоду Нового часу запропонував розглядати предмет дослідження психології свідомість?
5. З якою подією та з чим ім'ям пов'язують виникнення психології як самостійної науки?
6. Назвіть основні положення психоаналітичного напрямку у психології. Які вчені початку ХХ ст., крім З. Фрейда, були представниками цього напрямку?
7. Що становить предмет психології з позиції біхевіоризму? Хто обґрунтував біхевіористичні принципи дослідження психіки і був засновником цього напрямку?
8. Як пояснюють свідомість у гештальтпсихології? У чому полягає принципова відмінність такого пояснення від позиції асоціаністів у психології?
9. Як трактується природа людини в межах гуманістичного підходу? Назвіть його основних представників.
10. Хто з вітчизняних учених радянської епохи є автором принципу детермінізму?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Проаналізуйте основні положення біхевіоризму, психоаналізу, гештальтпсихології. Розкрийте значення (внесок) цих напрямів

для постановки та розв'язання проблем психології на початку ХХ ст., вказавши на їх слабкі сторони.

2. Як з позиції гештальтпсихології можна пояснити відкритий її представниками феномен “транспозиції”.

“Сірий і чорний квадрати розмістили поруч так, що їх сторони взаємно дотикалися. Кури навчилися клювати зерна, розкидані на сірому квадраті. Коли за деякий час чорний квадрат замінили на світліший, ніж сірий, і насипали зерно на обидва квадрати, кури попрямували до нового”.

Література:

основна [4–6; 8; 11–15; 18–21];

додаткова [4; 12; 18; 19; 22]

Тема 3. Методологічні принципи і методи вивчення психіки

Методичні вказівки: студенти повинні засвоїти основні категорії методології психологічних досліджень, знати сутність основних методологічних принципів наукового дослідження, вміти наводити відповідні приклади їх використання у практиці організації наукового дослідження.

Питання та творчі завдання цієї теми передбачають акцентування уваги студентів на принципових особливостях різних наукових методів дослідження у психології, їх різновидів; знання ними основних правил їх застосування, сильних та слабких сторін кожного з методів, можливостей їх подолання; вимог, що висуваються до складання запитань бесіди, анкети, інтерв'ю, їх принципових відмінностей, процедури складання програми та протоколу спостереження, експерименту.

Словникова робота: методологія, метод, методика, принцип дослідження, принцип детермінізму, принцип об'єктивності, принцип системності, принцип єдності психіки і діяльності, принцип розвитку, принцип випереджального відображення, організаційні методи, лонгітюдний метод (метод поздовжніх зрізів), порівняльний метод (метод поперечних зрізів), комплексний метод, емпіричні методи, методи опрацювання даних, методи інтерпретації даних, спостереження, експеримент, бесіда, опитування, інтерв'ю, анкетування, тестування, проєктивні методи, конвент-аналіз, метод аналізу продуктів діяльності, біографічні методи, соціометрія, референтометрія.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Яких наукових принципів дослідження психічних явищ повинен дотримуватись дослідник? Розкрийте сутність кожного з них.
2. Що таке методологія наукового дослідження?
3. Чим відрізняється метод від методики дослідження?
4. Основні види спостереження.
5. Чим відрізняється природний експеримент від лабораторного, констатуючий – від формуючого?
6. Як співвідносяться незалежна та залежна змінні в експерименті?
7. Чим відрізняється метод бесіди від методу опитування?
8. Види опитування.
9. Чим відрізняється тест від анкети?
10. Які параметри можна дослідити за допомогою соціометрії та референтометрії?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Проаналізуйте та порівняйте основні переваги та недоліки спостереження та експерименту.
2. Визначте вид спостереження, про який ідеться у наведеному прикладі:

“Якщо сторонній спостерігач просто характеризує підлітка з гуртка “Умілі руки” як “схильного до співробітництва”, то “працюючий” за сусіднім станком психолог фіксує, що цей підліток протягом одного заняття п’ять разів позичив іншим учням свій інструмент, вісім разів надав допомогу і два рази звернувся за допомогою сам. Крім того, поведінка учня співставляється з кількісно вираженими характеристиками поведінки людей, що його оточують”.

Література:
основна [2; 4–8; 11–15; 17–21];
додаткова [7; 8]

Тема 4. Розвиток психіки і свідомості

Методичні вказівки: шляхом порівняння основних методологічних підходів до вивчення проблеми розвитку психіки та свідомості студенти повинні встановити суттєві ознаки, за якими вони різняться. Відповіді на питання для самоконтролю передбачають встановлення студентами суттєвих відмінностей між відображенням у неорганічній

та органічній матерії, між подразливістю та чутливістю як елементарними формами відображення на біологічному рівні, між тропізмами і таксисами; встановлення суттєвих ознак психічного відображення на стадії елементарної чутливості, перцептивної психіки та стадії інтелекту; виділення основних характеристик різних форм поведінки та їх взаємозв'язку з різними рівнями психічного відображення; виділення суттєвих властивостей свідомості як вищого рівня розвитку психіки, її відмінності від психіки тварин (це передбачає наведення прикладів цієї принципової відмінності).

Словникова робота: антропоморфізм, панпсихізм, нейропсихізм, подразливість, тропізми, таксиси, позитивний таксис, негативний таксис, чутливість, стадія елементарної чутливості, стадія перцептивної психіки, стадія інтелекту, двофазні завдання, інстинкти, навички, інтелектуальна форма поведінки, свідомість, активність свідомості, інтенційність свідомості.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте основні підходи до вирішення проблеми розвитку психіки.
2. Чим різняться процеси відображення в неорганічній та органічній матерії?
3. Чому психіка вважається результатом еволюції органічної матерії? Обгрунтуйте свою відповідь.
4. Чим відрізняється подразливість від чутливості?
5. Чим відрізняються тропізми від таксисів? Основні їх види.
6. Чим різняться психічні відображення на стадії елементарної сенсорної психіки та на перцептивній стадії розвитку психіки?
7. У чому полягає специфіка інтелектуальної стадії розвитку психіки.
8. Що таке свідомість?
9. Яку роль відіграють праця та мова у виникненні свідомості?
10. Яке співвідношення свідомої та несвідомої сфер психіки?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Поясніть, як пов'язаний розвиток психіки із середовищем та умовами життя організму. Наведіть конкретні приклади цього зв'язку.
2. Чим пояснити той факт, що павук кидається на камертон, прикладений до павутиння, хоча цей предмет немає жодного значення для задоволення біологічних потреб павука?

3. Проаналізуйте особливості інтелектуальної поведінки тварин, порівняйте їх з такими особливостями у людини і наведіть основні відмінності.

Література:
основна [4–6; 8; 11–15; 18–21];
додаткова [7; 9; 10]

Змістовий модуль II. Особистість у діяльності та спілкуванні

Тема 5. Особистість

Методичні вказівки: студенти повинні чітко засвоїти основні характеристики особистості, вміти встановлювати співвідношення понять “індивід”, “суб’єкт”, “особистість”, “індивідуальність”, знати різні підходи до визначення структури особистості, характеризувати основні структурні компоненти в межах різних наукових підходів, аналізувати погляди на проблему співвідношення біологічного та соціального в особистості, рушійних сил її розвитку; знати структуру самосвідомості як центрального компонента особистості, характеризувати її складові.

Словникова робота: індивід, людина, суб’єкт, особистість, індивідуальність, біологічна підструктура, підструктура форм психічного відображення, підструктура соціального досвіду, спрямованість, мотив, інтерес, переконання, ідеали, звичка, установка, самосвідомість, Я-концепція, рівень домагань, самооцінка, рушійні сили розвитку особистості.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке особистість? Її основні ознаки.
2. У чому виявляється суспільна сутність особистості?
3. Як співвідносяться поняття “індивід”, “суб’єкт”, “особистість”, “індивідуальність”.
4. Що в особистості зумовлене її біологічною природою?
5. Структура особистості за К. Платоновим.
6. Рівні особистості за А. Петровським.
7. Що таке спрямованість особистості? Її основні компоненти.
8. Що таке самосвідомість особистості? Як співвідносяться поняття “самосвідомість” та “Я-концепція”?
9. Структура самосвідомості особистості.
10. Що таке самооцінка особистості? Як самооцінка співвідноситься з рівнем домагань?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Чи згодні ви з твердженням, що кожную людину можна назвати особистістю? Аргументуйте свою відповідь.
2. Чи завжди стан фрустрації є наслідком значної розбіжності між самооцінкою та рівнем домагань особистості?
3. Проаналізуйте погляди на джерела активності особистості з позицій різних теоретичних підходів (психоаналітичного, біхевіористичного, гуманістичного).

Література:

основна [4–6; 8–15; 17–21];
додаткова [1; 5–7; 13; 14; 16]

Тема 6. Діяльність

Методичні вказівки: відповіді на запитання передбачають знання студентами відмінностей між активністю та діяльністю, визначення ними цих понять, знання категорій потреб, що визначають активність індивіда; розуміння психологічної структури діяльності та суті всіх її структурних компонентів на зовнішньому (поведінковому) та внутрішньому (психологічному) рівнях; розв'язання творчих завдань передбачає знання специфічних ознак різних видів діяльності.

Словникова робота: активність, поведінка, діяльність, потреби, мотиви, мета, мотивація, інтеріоризація, екстеріоризація, опрідмечування, розпрідмечування, зворотна аферентація, дія, операція, рух, завдання, уміння, навичка, техніка, вправляння, перенесення навички, інтерференція навичок, гра, навчання, праця.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке активність? Що є джерелом активності?
2. Що таке діяльність? У чому полягає її суттєва відмінність від активності?
3. Психологічна структура діяльності.
4. У чому виявляється взаємозв'язок внутрішньої та зовнішньої сторін діяльності за О. Леонтьєвим?
5. У чому полягає сутність інтеріоризації та екстеріоризації дій? Наведіть приклади.
6. Як забезпечується контроль за процесом виконання діяльності?
7. Що таке навичка? Етапи формування навичок.
8. Чому полягає формування навички методом спроб і помилок неефективне?

9. Що є показником досконалості навички?
10. Специфічні ознаки основних видів діяльності.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Визначте, який закономірний зв'язок між психікою і діяльністю виявляється в наведеному прикладі.

“Вивчення людей похилого віку та довгожителів засвідчує, що поступове вивільнення від обов'язків і пов'язаних з ними функцій призводить до звуження та порушення особистості і, навпаки, постійний зв'язок з довколишнім життям сприяє збереженню особистості аж до смерті. Якщо людина з певних причин припиняє професійну, громадську діяльність, то це зумовлює глибокі зміни у структурі її особистості (за Б. Г. Ананьєвим).

2. Чи можна стверджувати, що принципова відмінність різних видів діяльності полягає в характері їх результатів?

Література:
основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];
додаткова [7]

Тема 7. Спілкування

Методичні вказівки: робота з питаннями для самоконтролю передбачає уточнення знань студентів про специфічні характеристики спілкування як процесу та особливого виду діяльності, його функції, структуру, засоби комунікації, механізми та ефекти, що виявляються в перцептивному аспекті спілкування, характерні особливості інтерактивного аспекту спілкування, специфіку різних видів взаємодії. Розв'язання творчих завдань передбачає знання психологічних бар'єрів спілкування.

Словникова робота: спілкування, комунікація, вербальні засоби комунікації, невербальні засоби комунікації, комунікативна функція, інтерактивна функція, перцептивна функція спілкування, рефлексія, емпатія, ідентифікація, егоцентризм, каузальна атрибуція, стереотипізація, ефект “ореолу”, ефект новизни, міжособистісне спілкування, міжгрупове спілкування, опосередковане спілкування, безпосереднє спілкування.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке спілкування?
2. Основні функції спілкування.

3. Чим зумовлена потреба людей у спілкуванні?
4. Що таке вербальні засоби спілкування?
5. Що таке невербальні засоби спілкування? Роль у спілкуванні.
6. Основні види невербальних засобів спілкування.
7. Інтерактивний аспект спілкування.
8. Охарактеризуйте перцептивний аспект спілкування.
9. Охарактеризуйте механізми соціальної перцепції.
10. Наведіть приклади ефектів міжособистісного сприймання, що виявляються у спілкуванні.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Назвіть можливі причини ускладнення процесу спілкування.
2. Які механізми та ефекти соціальної перцепції виявляються при співпраці психолога та клієнта? В якому разі їх вплив матиме позитивний або негативний ефекти?

Література:
основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];
додаткова [5; 11]

Змістовий модуль III. Пізнавальні процеси

Тема 8. Увага

Методичні вказівки: самостійна робота над темою передбачає активізацію у студентів знань про основні властивості уваги як наскрізного пізнавального процесу, його фізіологічні механізми, специфічні особливості різних видів уваги, об'єктивні та суб'єктивні умови, що визначають їх продуктивність, засоби привертання уваги.

Словникова робота: увага, уважність, обсяг уваги, стійкість уваги, концентрація уваги, переключення, розподіл уваги, коливання, відволікання уваги, осередок оптимального збудження, домінанта, субдомінанта, орієнтувальний рефлекс, взаємна індукція, мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага, зовнішня увага, внутрішня увага.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Сутність уваги. Наведіть приклади.
2. Чому увагу називають наскрізним психічним процесом? Обґрунтуйте свою відповідь.
3. Фізіологічні механізми уваги.
4. Що таке домінанта та субдомінанта?

5. Види уваги. Охарактеризуйте їх.
6. Назвіть вид уваги, що має цілеспрямований характер, але не потребує свідомих зусиль.
7. Охарактеризуйте властивості уваги.
8. Відмітні особливості такої властивості уваги, як розподіл від переключення.
9. Чим відрізняються відволікання та коливання уваги як її основні властивості?
10. Що є джерелом уваги особистості в діяльності? Основні умови привертання уваги.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що висока концентрація уваги на об'єкті діяльності завжди пов'язана зі сприятливими об'єктивними обставинами та відсутністю сторонніх подразників, що відволікають? Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Прочитайте уривок з твору Л. М. Толстого “Дитинство”, подумайте і скажіть, який вид уваги був притаманний матері в описаній ситуації? Чим зумовлена спрямованість уваги жінки?
“Матінка сиділа у вітальні і розливала чай: однією рукою вона підтримувала чайник, другою — кран самовара, з якого вода текла через верх чайника на піднос”.
3. Яка властивість уваги виявляється у випадку роботи людини з проективною методикою ТАТ, що передбачає інтерпретацію сюжетних картин? Наведіть визначення цієї властивості.

Література:

основна [3–6; 8; 11–15; 18–21];

додаткова [15]

Тема 9. Відчуття

Методичні вказівки: студенти повинні знати специфічні особливості відчуття як пізнавального процесу, його фізіологічні основи, критерії класифікації відчуттів, основні їх властивості та закономірності, на основі чого вміти обґрунтувати основні умови їх розвитку та продуктивності.

Словникова робота: чуттєве пізнання, відчуття, аналізатор, контактні відчуття, дистантні відчуття, стародавня чутливість, новітня чутливість, екстерорецептивні відчуття, інтерорецептивні відчуття, пропріорецептивні відчуття, якість відчуття, тривалість відчуття,

просторова локалізація подразника, чутливість, поріг чутливості, абсолютний поріг чутливості, диференційний (відносний) поріг чутливості, нижній абсолютний поріг чутливості, верхній абсолютний поріг чутливості, закон Вебера—Фехнера, адаптація відчуттів, контраст відчуттів, синестезія, сенсibiliзація відчуттів.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Чому відчуття як пізнавальний процес належить до чуттєвих форм пізнання? Особливість цього процесу.
2. Що є фізіологічним підґрунтям відчуттів?
3. Будова аналізатора. Основні види аналізаторів.
4. Що таке вібраційні відчуття? У чому їх специфіка порівняно з іншими модальностями відчуттів?
5. Від яких умов залежить інтенсивність отриманого відчуття?
6. Чим можна пояснити неспівпадання часу дії подразника та тривалості відчуття? Які є види такого неспівпадання? Наведіть приклади.
7. Як співвідносяться чутливість та поріг чутливості?
8. Який закон описує співвідношення сили діючого подразника та інтенсивності відчуття?
9. Що таке адаптація відчуттів? Відмінності позитивної та негативної адаптації?
10. Умови розвитку відчуттів. Наведіть відповідний приклад для кожної умови.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Трапляється, коли певні відчуття викликаються подразниками, що абсолютно невідповідні їм. Як називається ця закономірність? Наведіть приклади, як вказана закономірність виявляється у професійній діяльності людини.
2. Зазначте, на якій властивості відчуттів (зокрема, на якому ефекті цієї властивості) базується кінематографічний ефект (плівка складається з окремих кадрів (картинок), глядач має можливість бачити рухому картинку).

Література
основна [4–6; 8; 10–15; 18–21]

Тема 10. Сприймання

Методичні вказівки: студенти повинні чітко називати специфічні ознаки сприймання, які відрізняють цей пізнавальний процес від відчуття; разом з тим вказувати його зв'язок з відчуттями, пам'яттю, мисленням, увагою, попереднім досвідом людини, специфікою її мотиваційної сфери та ін.; визначати основні властивості сприймання, умови їх розвитку; пояснювати механізми сприймання простору, часу, руху, а також причини ілюзій сприймання.

Словникова робота: сприймання, предметність сприймання, цілісність сприймання, структурність сприймання, вибірковість сприймання, константність сприймання, осмисленість сприймання, аперцепція, ілюзія сприймання, сприймання простору, сприймання часу, сприймання руху, синкретичне сприймання, спостереження, спостережливість.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке сприймання?
2. Як сприймання пов'язане з відчуттями? Суттєва відмінність між цими пізнавальними процесами.
3. Що є фізіологічним підґрунтям процесу сприймання?
4. Що таке цілісність сприймання? Яке значення ця властивість сприймання людини має для пізнавальної діяльності.
5. Вкажіть на взаємозв'язок уваги і сприймання. Яка властивість сприймання виявляється в цьому разі?
6. Які властивості сприймання розкривають його зв'язок з мисленням? Аргументуйте свою відповідь прикладами.
7. Що таке аперцепція? Як вона виявляється в перцептивному процесі?
8. Які чинники визначають об'єктивні та суб'єктивні умови сприймання?
9. Які механізми покладено в основу ілюзій сприймання? Наведіть приклади ілюзій.
10. Що таке спостережливість? Умови її розвитку.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Відомо, що одяг може підкреслити переваги фігури людини і приховати її недоліки: повненьким особам не рекомендується носити речі, пошиті із тканини з горизонтальними смужками, великими горошинами, а надто худим — з вертикальними смугами.

У чому ж справа? Адже об'єми людини не змінюються. Поясніть цей феномен з позицій психології.

2. Проаналізуйте наведений приклад і встановіть, яка властивість сприймання несформована у людини. Чому? Обґрунтуйте свою відповідь.

“Дорослій людині, яка осліпла в дитинстві, хірургічним шляхом було відновлено зір. Невдовзі після операції хворий думав, що він може стрибнути з вікна лікарні, що розміщувалась на висоті 10–12 метрів від землі, не ушкодившись”.

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [2]

Тема 11. Пам'ять

Методичні вказівки: студенти повинні засвоїти теорії пам'яті, які розкривають механізми мнемічних процесів; вміти визначати основні процеси пам'яті, на основі знання різновидів пам'яті та механізмів, які покладено в їх основу, пояснювати умови ефективності мнемічної діяльності, називати прийоми смислової організації матеріалу з метою якнайпродуктивнішого запам'ятовування та повнішого відтворення необхідної інформації.

Словникова робота: пам'ять, запам'ятовування, збереження, відтворення, впізнавання, пригадування, забування, ремінісценція, образна пам'ять, зорова, слухова, моторна, емоційна, словесно-логічна, оперативна пам'ять, довготривала, короткочасна пам'ять, довільна пам'ять, мимовільна пам'ять, проактивне гальмування, ретроактивне гальмування, закон забування Еббінгауза, швидкість запам'ятовування, точність запам'ятовування, міцність запам'ятовування, готовність до відтворення.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке пам'ять?
2. Основні мнемічні процеси та їх визначення.
3. Що таке асоціації та яка їх роль у процесах пам'яті?
4. Які механізми покладено в основу пам'яті згідно з теорією діяльності?
5. Чим відрізняються фізичні та хімічні теорії пам'яті?
6. Як пояснюється процес забування у психоаналізі?

7. Чому матеріал, який сприймався в першу та в останню чергу, запам'ятовується краще? Який ефект покладено в основу цього явища?
8. Закономірності процесу забування, винайдені Г. Еббінгаузом.
9. Чим відрізняється пригадування від власне відтворення?
10. Відмінність між короткочасною та оперативною пам'яттю.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Визначте, яка особливість людської пам'яті виявляється в наведеному прикладі та в чому її сутність.

“П'ятирічна Іринка побувала з батьками в захоплюючій подорожі Дніпром на пароплаві від Києва до Канева. Але, повернувшись додому, вона ніби забула все, що бачила. Лише за деякий час, без жодних нагадувань з боку дорослих вона зобразила на малюнку Дніпро поблизу Канева, затоплені дерева, пристань, пароплави”.

2. Поясніть та обґрунтуйте з позицій психології, чому найскладніші аспекти навчального матеріалу слід подавати (вивчати) на початку та наприкінці заняття.
3. Основні умови підвищення продуктивності пам'яті людини.

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [7]

Тема 12. Мислення

Методичні вказівки: студенти повинні чітко засвоїти специфічні особливості мислення як способу опосередкованого пізнання дійсності, відстежувати його зв'язок з чуттєвими формами пізнання дійсності, а також з мотивами діяльності суб'єкта; розкривати сутність основних форм мислення, розумових операцій, наводити відповідні приклади; знати сутність та структуру проблемної ситуації та відрізнити її від пізнавального завдання; розкривати засоби активізації розумової діяльності.

Словникова робота: мислення, мисленнєва діяльність, аналіз, синтез, порівняння, конкретизація, узагальнення, абстрагування, класифікація, систематизація, судження, поняття, умовивід, індукція, дедукція, проблемна ситуація, проблемне завдання, гіпотеза, наочно-дієве мислення, наочно-образне мислення, словесно-логічне мислення, дискурсивне мислення, інтуїтивне мислення, творче мис-

лення, репродуктивне мислення, теоретичне мислення, практичне мислення.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Специфічні особливості мислення як вищої форми пізнавальної діяльності людини.
2. Відмінності між чуттєвим та раціональним пізнанням дійсності.
3. Як мислення пов'язане з мовленням?
4. Обґрунтуйте твердження, згідно з яким мислення дає можливості повнішого, точнішого та глибшого відображення навколишньої дійсності.
5. Які критерії покладено в основу класифікації видів мислення. Охарактеризуйте кожний підхід та види мислення в його межах. Наведіть приклади.
6. Специфіка наочно-дієвого мислення. В яких випадках професійної діяльності людини воно виявляється найдоречніше?
7. Особливості мислення як специфічного виду діяльності.
8. Що таке проблемна ситуація та проблемне завдання? Чим вони відрізняються?
9. Основні форми мислення. Чим відрізняється поняття від уявлення?
10. Наведіть приклади індуктивних і дедуктивних умовиводів.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Що не дає змоги мисленню тварини підвестись до рівня людського мислення?
2. Про які індивідуальні відмінності мислення йдеться в наведеному прикладі.

“Вивчаючи певне явище, Сашко прагнув з'ясувати його сутність, встановити головні причини, зв'язки і співвідношення. Відкидаючи будь-які стандартні алгоритми, при аналізі нових фактів він умів побачити їх з різних аспектів і не боявся критично оцінити свої попередні погляди”.

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [20]

Тема 13. Мова та мовлення

Методичні вказівки: студенти повинні чітко розрізняти поняття “мова” та “мовлення”, визначати основні функції та види мовлення, розкриваючи таким способом його значення для психічного розвитку людини та людського суспільства; розкривати зв’язок мовлення з мисленням, а також культурно-історичне походження мови, спираючись на наукові дослідження та відповідні приклади.

Словникова робота: мова, мовлення, знак, семантика, словниковий склад, сигніфікативна функція мови, функція вираження змісту предмета інформації, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, письмове мовлення, усне мовлення, афазія.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке мова та мовлення?
2. Переваги мови над іншими засобами спілкування між людьми.
3. Функції мови та мовлення.
4. Що є підставою для поділу мовлення на різновиди?
5. Види мовлення. Наведіть приклади.
6. Зв’язок усного, письмового та внутрішнього мовлення.
7. Як мовлення пов’язане з мисленням?
8. Яке значення мова та мовлення мають для пізнавальної діяльності людини?
9. Що таке мовні афазії? Види афазій.
10. Обґрунтуйте твердження, згідно з яким мова є продуктом суспільного буття людей та їх діяльності.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Поясніть висловлювання про мову видатних педагогів.
“Коли зникає народна мова, народу не існує більше” (К. Д. Ушинський).
“Той, хто не знає рідної материнської мови або цурається її, засуджує себе на злиденність душі” (В. О. Сухомлинський).
2. У визначенні мовлення завжди вказується на функцію спілкування. Як ця функція виявляється при внутрішньому мовленні?

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [7; 10]

Тема 14. Уява

Методичні рекомендації: студенти повинні засвоїти специфічні ознаки уяви як пізнавального процесу, що відрізняють її від мислення; простежити її зв'язок з пам'яттю, на основі чого встановити відмінності між уявленнями пам'яті та образами уяви; розкривати суттєві відмінності у різновидах уяви, наводити приклади їх прояву в різних життєвих ситуаціях; характеризувати прийоми створення творчих образів та наводити відповідні приклади їх втілення у продуктах діяльності людини.

Словникова робота: уява, довільна уява, мимовільна уява, випереджальне відображення, репродуктивна уява, творча уява, пасивна уява, активна уява, мрія, марення, ятрогенія, аглютинація, гіперболізація, акцентування, схематизація, типізація.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Специфічність уяви порівняно з іншими пізнавальними процесами.
2. Чим зумовлена діяльність людської уяви?
3. У чому виявляється взаємозв'язок уяви і мислення? Якісні відмінності між цими процесами.
4. Відмінності між уявою та уявленнями.
5. Охарактеризуйте процес створення образів уяви, навівши конкретні приклади застосування різних способів створення творчих образів.
6. Охарактеризуйте види уяви. Наведіть приклади.
7. Що таке мрії? У чому їх цінність?
8. Відмінність між мрією і маренням.
9. Наведіть приклади терапевтичної функції уяви.
10. Умови розвитку творчої уяви особистості.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Визначте, які прийоми створення образів творчої уяви використані в поетичному творі.
“У лукоморья дуб зеленый,
Златая цепь на дубе том:
И днем, и ночью кот ученый
Все ходит по цепи кругом.
Идет направо — песнь заводит,
Налево — сказки говорит.

Там чудеса: там леший бродит,
Русалка на ветвях сидит;
Там на неведомых дорожках
Следы невиданных зверей;
Избушка там на курьих ножках
Стоит без окон, без дверей”.

(О. С. Пушкін)

2. Поясніть, чому деякі люди, неосвічені в медицині, прочитавши опис якогось захворювання, схильні уявляти, що вони захворіли саме на цю хворобу, що й у них виявляються симптоми цієї хвороби. Яка особливість людської уяви виявляється при цьому?

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [3]

Змістовий модуль IV. Емоційно-вольова сфера особистості

Тема 15. Емоції та почуття

Методичні вказівки: студенти повинні чітко розрізняти поняття “емоції” та “почуття”, називати їх специфічні ознаки, встановлювати відмінності проявів емоцій у людини та тварин; знати концептуальні засади різних теорій емоцій та пояснювати з їх позицій афективні реакції людей; називати та визначати фундаментальні емоції та їх різновиди, форми прояву емоційних станів; знати способи та прийоми регуляції емоційних станів.

Словникова робота: емоції, емоційний тон відчуттів, почуття, астенічні емоції, стеничні емоції, прості емоції, складні емоції, сигнальна функція емоцій, регулятивна функція емоцій, функція підкріплення, комунікативна функція емоцій, настрої, афект, фрустрація, стрес, моральні почуття, інтелектуальні почуття, естетичні почуття, практичні почуття.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке емоції? Що є фізіологічним підґрунтям емоцій?
2. Які функції виконують емоції? Охарактеризуйте ці функції та наведіть відповідні приклади.
3. За якими критеріями класифікуються емоції? Охарактеризуйте основні види емоцій та наведіть їх приклади.
4. Що таке почуття? У чому полягає їх якісна специфіка порівняно з емоціями?

5. Як трактуються емоції та почуття в руслі стереотипізації теорій? Основні представники цього підходу.
6. Що таке емоції з позиції еволюційної теорії?
7. Сутність теорії емоцій Джеймса—Ланге. Її недоліки.
8. Природа емоційних переживань з позицій когнітивістського підходу.
9. Основні форми емоційних станів та їх характеристика.
10. Чому моральні, інтелектуальні, естетичні та праксичні почуття належать до категорії вищих почуттів?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Чим можна пояснити, що тривале розлучення близьких людей завжди супроводжується стійкими негативними переживаннями?
2. На основі теорії когнітивного дисонансу поясніть, чому людина переживає негативні емоції, якщо вона не досягає запланованого нею результату.
3. Основні відмінності між проявами емоцій у тварин та людини.

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [1]

Тема 16. Воля

Методичні вказівки: студенти повинні чітко визначати специфічні характеристики вольового процесу, встановлювати відмінності між простим та складним вольовими актами на основі знання їх структури, наводячи при цьому відповідні приклади; називати основні вольові якості особистості, характеризувати їх, розкривати умови розвитку.

Словникова робота: воля, мимовільна дія, довільна дія, вольове зусилля, бажання, потяг, прагнення, боротьба мотивів, прийняття рішення, сила волі, абулія, безвілля, екстернальний локус контролю, інфернальний локус контролю.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке воля? Чому вона належить до психічних процесів?
2. Що таке вольове зусилля? Від яких факторів залежить його поява та особливості?
3. Що таке простий вольовий акт? Наведіть приклад.

4. Що таке складний вольовий акт? Його суттєва відмінність від простого вольового акту. Наведіть приклад.
5. Що таке боротьба мотивів? Причини появи боротьби мотивів. Наведіть приклади.
6. Які причини можуть вплинути на процес прийняття людиною рішення?
7. Вольові якості людини.
8. Умови розвитку вольових якостей людини.
9. Що таке безвілля? Його причини.
10. Як співвідноситься локус контролю з вольовою поведінкою особистості?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. В яких випадках оцінка вчинків людини може стимулювати її волю?
2. На яких людей швидше вплине реклама препаратів для схуднення — екстернатів чи інтернатів? Обґрунтуйте відповідь та поясніть, як ця характеристика вольової сфери впливає на поведінку та діяльність особистості.

Література:
основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];
додаткова [7]

Змістовий модуль V. Індивідуально-психологічні особливості особистості

Тема 17. Темперамент

Методичні вказівки: студенти повинні чітко визначати темперамент як індивідуально-психологічну властивість індивіда, вміти пояснити, чому він належить до індивідуальних характеристик особистості; розкривати фізіологічні засади темпераменту; характеризувати його психологічні властивості і з цих позицій описувати найсуттєвіші характеристики представників різних типів темпераменту; знати різні способи пристосування типу темпераменту до вимог діяльності.

Словникова робота: темперамент, тип вищої нервової системи, загальна психічна активність, емоційність, моторика, сила нервових процесів, рухливість нервових процесів, врівноваженість нервових процесів, екстраверсивність, інтроверсивність, сенситивність, реактивність, пластичність, ригідність, резистентність.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке темперамент? Що становить його фізіологічну базу?
2. Які параметри діяльності зумовлюються типом темпераменту?
3. Хто перший в історії психології спробував вивчати темперамент? До якої групи теорій темпераменту належить його концепція?
4. Які властивості темпераменту І. П. Павлов поклав в основу поділу типів темпераменту?
5. Основні властивості темпераменту за Б. Тепловим та В. Небілициним, дайте їм характеристику.
6. Хто з вчених при вирізненні типу темпераменту враховував показники емоційної чутливості (нейротизму) та естра-/інтроверсії? Які характеристики мають ці параметри у представників різних типів темпераменту?
7. Коротко охарактеризуйте представників різних типів темпераменту.
8. Чому темперамент практично не змінюється протягом життя людини?
9. Основні способи пристосування типу темпераменту до особливостей та вимог діяльності.
10. Як може вплинути темперамент на формування рис особистості?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Чи завжди динаміка поведінки людини адекватно характеризує її темперамент? В яких ситуаціях темперамент виявляється найвиразніше? Аргументуйте свою відповідь.
2. Визначте тип темпераменту дівчинки і на цій основі сформулюйте основні аспекти індивідуального підходу до дитини.

Дуже рухлива, міміка обличчя жвава. Легко зближується з однолітками. Іноді через жвавність забуває про свої доручення. На запитання: “Як справи?” найчастіше відповідає усмішкою. Хоча справи у неї не такі вже й добрі. Дівчинка почала отримувати задовільні оцінки. Про свої відмінні оцінки радо повідомляє всім, хоча не приховує незадовільних оцінок. При цьому каже, що це в неї вийшло випадково. Іноді засмучується, але ненадовго. Настрій в основному веселий і бадьорий. Легко захоплюється всім новим, але порівняно швидко втрачає до нього інтерес.

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [13; 17]

Тема 18. Характер

Методичні вказівки: відповіді на питання для самоконтролю передбачають знання студентами сутності характеру як психологічної властивості особистості, структури характеру як інтегрального утворення, значення соціального оточення особистості у його формуванні, співвідношення з темпераментом та особистісними утвореннями (зокрема, спрямованістю); вміння визначати характерологічні риси (основні та другорядні), розкривати роль виховання та самовиховання у формуванні характеру особистості.

Словникова робота: характер, структура характеру, повнота характеру, цілісність характеру, сила характеру, акцентуація, акцентуація застрягання, педантизм, демонстративність, тривожність, риси характеру, вольові риси характеру, інтелектуальні риси характеру, емоційні риси характеру.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке характер? Чому він є прижиттєвим утворенням?
2. В яких ситуаціях найповніше виявляється характер людини?
3. Як співвідносяться темперамент та характер особистості?
4. Які компоненти характеру вирізняються в його структурі?
5. Що таке основні та другорядні риси характеру?
6. Що таке акцентуація характеру? Основні види акцентуації.
7. В яких ситуаціях найвиразніше виявляються акцентуовані риси характеру? Наведіть приклади.
8. Основні умови формування характеру.
9. Що в діяльності людини визначається її темпераментом, а що характером?
10. Чи може характер людини впливати на особливості прояву темпераменту?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Які риси поведінки людини свідчать про силу її характеру? За яких умов може сформуватись сильний характер?
2. Роль самовиховання та самостійної праці у формуванні характеру. Наведіть приклади.

Література:

основна [1; 4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [1]

Тема 19. Здібності

Методичні вказівки: студенти повинні засвоїти сутність здібностей як психологічної властивості, встановлювати їх співвідношення із задатками як природною передумовою їх формування, розуміти сутність поліфункціональності задатків, наводити приклади цієї властивості задатків; вміти встановлювати принципову відмінність здібностей порівняно зі знаннями, уміннями і навичками, розкриваючи їх співвідношення; розкривати сутнісні характеристики різних видів здібностей та рівнів їх розвитку; аналізувати проблему співвідношення біологічного та соціального в розвитку здібностей особистості, розкриваючи комплекс умов, що забезпечують їх розвиток.

Словникова робота: здібності, задатки, знання, уміння, навички, структура здібностей, загальні здібності, спеціальні здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке здібності? Як вони співвідносяться із задатками?
2. Сутність поліфункціональності задатків.
3. Чи можна здібності зводити до знань, умінь і навичок?
4. У чому виявляються якісні відмінності здібностей людей?
5. Що таке загальні здібності?
6. Що таке спеціальні здібності? Їх види.
7. Значення діяльності для розвитку здібностей.
8. Що таке сенситивний період для розвитку здібностей?
9. Основні рівні розвитку здібностей.
10. Чим талант відрізняється від геніальності?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Як можна пояснити той факт, що людина, яка не має здібностей до певного виду діяльності, досягає в ній таких самих високих результатів, як і та, що має здібності до цього виду діяльності?
2. У період підліткового віку багато молоді виявляє підвищений інтерес до літератури, підлітки пишуть непогані твори прозового та поетичного характеру. Чи можна стверджувати, що у них є літературні здібності? Чим можна пояснити досягнення в цій галузі в цьому віці? Що б ви порекомендували таким підліткам щодо вдосконалення їх результатів у цьому виді діяльності?

Література:

основна [4–6; 8; 10–15; 17–21];

додаткова [3; 17]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Ананьев Б. Г.* О проблемах современного человекознания. — 2-е изд. — СПб.: Питер, 2001.
2. *Анастаси А., Урбина С.* Психологическое тестирование. — СПб.: Питер, 2001.
3. *Выготский Л. С.* Психология развития человека. — М.: Смысл, 2005.
4. *Гамезо М. В., Домашенко И. А.* Атлас по психологии: Информ.-метод. пособие по курсу “Психология человека”. — М.: Пед. о-во России, 2001.
5. *Гиппенрейтер Ю. Б.* Введение в общую психологию. — М.: Юрайт, 2001.
6. *Годфруа Ж.* Что такое психология. — М.: Мир, 1992.
7. *Горбатов Д. С.* Практикум по психологическому исследованию: Учеб. пособие. — Самара: Издат. дом “БАХРАХ-М”, 2006.
8. *Загальна психологія: Навч. вид. / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін.* — К.: А.П.Н., 1999.
9. *Костюк Г. С.* Избранные психологические труды. — М.: Педагогика, 1988.
10. *Леонтьев А. А.* Избранные психологические произведения: В 2 т. — М.: Педагогика, 1983. — Т. 1, 2.
11. *Максименко С. Д., Соловйенко В. О.* Загальна психологія. — К.: МАУП, 1999.
12. *Маклаков А. Г.* Общая психология. — СПб.: Питер, 2001.
13. *Немов Р. С.* Психология: В 3 кн. — 2-е изд. — М.: Просвещение, 1995. — Кн. 1.
14. *Общая психология: Учебник / Под ред. С. Д. Максименко.* — М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 1999.
15. *Основы загальної психології / За ред. С. Д. Максименка.* — К.: Перспектива, 1998.
16. *Основы психології / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця.* — 3-те вид. — К.: Либідь, 1997.
17. *Практикум по общей, прикладной и экспериментальной психологии / Под ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева.* — СПб.: Питер, 2006.

18. *Психология: Словарь* / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Политиздат, 1990.
19. *Ребер А.* Большой толковый психологический словарь. — В 2 т. — М.: А.С.Т., 2001.
20. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии: В 2 т. — М.: Педагогика, 1998.
21. *Словарь* практического психолога / Сост. С. Ю. Головин. — Минск: Харвест; М.: А.С.Т., 2001.

Додаткова

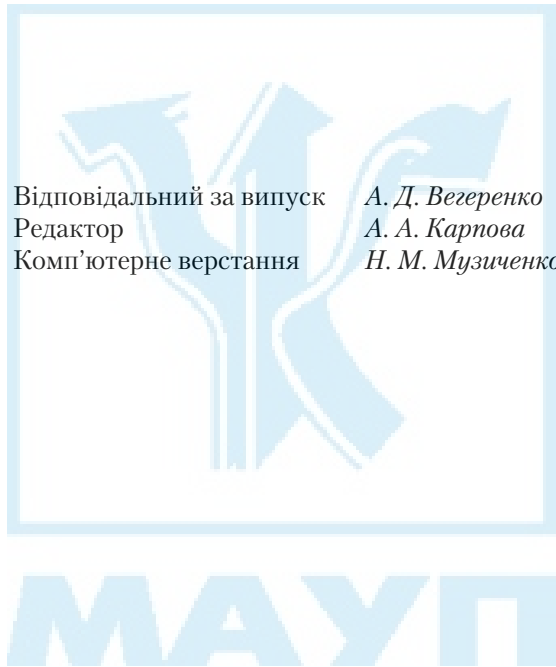
1. *Асмолов А. Г.* Психология личности. — М.: Изд-во МГУ, 1990.
2. *Гроф С.* За пределами мозга. — М., 1992.
3. *Дружинин В. Н.* Психодиагностика общих способностей. — М.: Академия, 1996.
4. *Ждан А. Н.* История психологии. От античности к современности: Учебник для вузов. — М.: Академ. проект; Екатеринбург: Деловая кн., 2002.
5. *Коломінський Н. Л.* Психологія педагогічного менеджменту. — К.: МАУП, 1996.
6. *Кон И. С.* В поисках себя: личность и ее самосознание. — М.: Политиздат, 1984.
7. *Леонтьев А. Н.* Деятельность. Сознание. Личность. — М.: Политиздат, 1982.
8. *Ломов Б. Ф.* Системность в психологии: Избр. психол. тр. — М.: Ин-т практ. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996.
9. *Лурия А. Р.* Эволюционное введение в психологию. — М.: Изд-во МГУ, 1975.
10. *Лурия А. Р.* Язык и сознание. — 2-е изд. — М.: Изд-во МГУ, 1998.
11. *Майерс Д.* Социальная психология. — СПб.: Питер Ком, 1998.
12. *Маслоу А.* Психология бытия. — М.; К.: Ваклер, 1997.
13. *Мерлин В. С.* Психология индивидуальности: Избр. психол. тр. — М.: Ин-т практ. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996.
14. *Орлов Ю. М.* Восхождение к индивидуальности. — М.: Просвещение, 1991.
15. *Павлов И. П.* Мозг и психика: Избр. психол. тр. — М.: Ин-т практ. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996.
16. *Столин В. В.* Самосознание личности. — М.: Изд-во МГУ, 1983.

17. *Теплов Б. М.* Избранные психологические труды: В 2 т. — М.: Педагогика, 1989.
18. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1989.
19. *Хьелл Л., Зиглер Д.* Теории личности. — СПб.: Питер Ком, 1998.
20. *Хрестоматия* по общей психологии. Психология мышления. — М.: Изд-во МГУ, 1981.
21. *Чалдини Р.* Психология влияния. — СПб.: Питер Ком, 1999.
22. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М.: Мисль, 1985.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Загальна психологія”.....	3
Завдання для самостійної роботи	4
Список літератури.....	23

Зам. № ВКЦ-2998

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП